

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР**

*Присвячується 85-річчю
Українського державного
університету залізничного
транспорту*

**ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УНІВЕРСИТЕТІ ЗА
ВІДПОВІДНИМИ РІВНЯМИ
ТА СТУПЕНЯМИ**

**ТЕЗИ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
КАФЕДР УНІВЕРСИТЕТУ**

(2-3 грудня 2015 року)

Харків 2015

Редакційна колегія

Шумик Д.В. (відп. редактор), Руденко Г.І.,
Калабухін Ю.Є., Колісник К.Е.,
Мкртичян Д.І., Прогонний О.М.,
Скорик О.О., Устенко О.В.,
Захарченко В.В., Костенніков О.М.

ТЕЗИ ОБ'ЄДНАНІ ПО СЕКЦІЯХ

СЕКЦІЯ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ЦЕНТРУ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ	3
СЕКЦІЯ ФАКУЛЬТЕТУ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ	41
СЕКЦІЯ ФАКУЛЬТЕТУ АВТОМАТИКИ, ТЕЛЕМЕХАНІКИ ТА ЗВ'ЯЗКУ	75
СЕКЦІЯ БУДІВЕЛЬНОГО ФАКУЛЬТЕТУ	89
СЕКЦІЯ МЕХАНІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ	103
СЕКЦІЯ ФАКУЛЬТЕТУ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ПЕРЕВЕЗЕНЬ	113
СЕКЦІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	125
СЕКЦІЯ ІНСТИТУТУ ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КАДРІВ	133

ПРО ВИКОНАННЯ РГР «НЕЛІНІЙНА РЕГРЕСІЯ» З ВИКОРИСТАННЯМ ПЕОМ

Майбутні інженери та економісти повинні мати навички розв'язання задач, які потребують великих обчислень, за допомогою комп'ютерів. Такою задачею є знаходження лінії нелінійної регресії. Вона може бути розв'язана за допомогою MS EXCEL і ліцензійних пакетів MATHCAD, STATISTICA та ін. Оскільки такі пакети є недоступними для студентів, на кафедрі вищої математики розроблена PASCAL програма для виконання РГР з нелінійної регресії студентами УкрДУЗТ.

Припущення щодо лінійної залежності між певними двома показниками x та y певного економічного або технічного явища або процесу може не підтверджуватися даними спостережень за значеннями $(x_i; y_i)$ цих показників. І це природно, бо в багатьох випадках залежність між показниками є суттєво нелінійною.

Задача нелінійної регресії розв'язується методом найменших квадратів, який вимагає побудувати функцію заданого вигляду $y = f(x, a_0, a_1, a_2)$, яка в точках $x_1, x_2, \dots, x_n$ набуває значень $f(x_k, a_0, a_1, a_2)$, $k = 1, \dots, n$, якомога більш близьких до заданих значень $y_1, y_2, \dots, y_n$, і за якої виконується умова

$$\Delta(a_0, a_1, a_2) = \sum_{i=1}^n (y_i - f(x_i, a_0, a_1, a_2))^2 \rightarrow \min.$$

В економічній практиці найчастіше застосовують такі залежності між показниками x та y :

- 1) $y = a_1 x + a_0$ – лінійна;
- 2) $y = ax^2 + bx + c$ – квадратична;
- 3) $y = \frac{a}{x} + b$ – обернена пропорційність;
- 4) $y = ax^b$ – степенева;
- 5) $y = a \ln(bx + c)$ – логарифмічна;
- 6) $y = ab^x + c$ – експоненціальна;
- 7) $y = \frac{1}{ab^x + c}$ – логістична.

У курсі теорії ймовірностей і математичної статистики одержано розв'язок задачі лінійної регресії за методом найменших квадратів:

$$\Delta(a, b) = \sum_{i=1}^n (y_i - (ax_i + b))^2 \rightarrow \min,$$

$$a = \frac{K(X,Y)}{\sigma_x^2}, \quad b = m_Y - a \cdot m_X. \quad (1)$$

В усіх випадках 2)-7) нелінійні функції шляхом відповідної заміни змінної перетворюються на лінійні.

Наприклад, для функції $y = ax^b$ ($x_i > 0, a > 0$) логарифмуємо останню рівність: $\ln y = \ln a + b \ln x$. Позначимо $z = \ln y$, $a_0 = \ln a$, $a_1 = b$, $t = \ln x \Rightarrow z = a_0 + a_1 t$. Обчислюємо a_0 та a_1 за формулами (1) та $a = \exp(a_0)$. Повертаємося до змінних x та y .

Значущість рівняння нелінійної регресії перевіряється за допомогою критерію Фішера –Снедекора та індексу кореляції.

*С.Д. Бронза, В.В. Науменко,
О.А. Гончарова*

ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ПОРЯДКУ ДІЙ ПРИ ОБЧИСЛЕННІ ПОХІДНОЇ

Однією з основних навичок, якою повинні володіти студенти, є обчислення похідних. З досліду викладання вищої математики відомо, що обчислення похідних арифметичних комбінацій основних елементарних функцій труднощів не викликає. На відміну від цього, обчислення похідних алгебраїчних комбінацій складених функцій є для більшості студентів досить складним завданням.

Багаторічний досвід викладання вищої математики показує, що ці труднощі можна подолати, сформулювавши таке правило.

Нехай $F(x)$ – алгебраїчна комбінація складених функцій, де $F(x)$ диференційована. Тоді порядок обчислення похідної $F(x)$ є зворотним до порядку обчислення значень функції $F(x)$.

Наприклад, якщо остання дія при обчисленні значення $F(x)$ є добутком, тоді похідна від $F(x)$ обчислюється як похідна від добутку. Якщо остання дія при обчисленні значення $F(x)$ є знаходженням значення деякої функції (ця функція є зовнішньою для складеної), то похідна від $F(x)$ обчислюється як похідна від складеної функції.

В.Г. Брусенцов, С.О. Кисельова

МІСЦЕ РОЗДІЛУ «ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ» У ДИПЛОМНОМУ ПРОЕКТІ ВИПУСКНИКА УНІВЕРСИТЕТУ

Метою дипломного проекту є підтвердження випускником здатності самостійно вирішувати технічні завдання. Організація виробничого процесу в сучасному світі вимагає, щоб технічне рішення, яке має високі показники ефективності, але не відповідає вимогам охорони праці та